

การศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

A STUDY OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATION PROBLEMS
ACCORDING TO THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY CHAI NAT
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

เกศวลี นิลฉ่ำ¹, ไกรวิชญ์ ดีเอ็ม²,ธีรพจน์ แนบเนียน³

Ketwalee Nilcham¹, Kraiwit Dee-Aim², Teerapod Naebnean³

Corresponding Author E-mail: ketwalee.kea@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัญหาและเปรียบเทียบปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดของผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของทาโร ยามาเน่ และสุ่มอย่างง่าย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 29 คน และครู จำนวน 287 คน รวมทั้งสิ้น 316 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ

ผลการศึกษาพบว่า

1. การศึกษาระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ตามความคิดของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดของผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปัญหาการบริหารสถานศึกษา, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Student in Master of Education degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The objectives of this study were to investigate the level of problems and to compare school administration problems based on the philosophy of sufficiency economy according to the opinions of school administrators and teachers, classified by position, educational level, and work experience. The sample group was determined using Taro Yamane's table and simple random sampling. The sample comprised 29 school administrators and 287 teachers, totaling 316 participants. The research instrument was a questionnaire on school administration problems based on the philosophy of sufficiency economy with content validity between 0.67-1.00 and a reliability of 0.93. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, independent samples t-test, one-way ANOVA, and Scheffe's pairwise comparison test.

The study findings were as follows:

1. The level of school administration problems based on the philosophy of sufficiency economy under Chai Nat Primary Educational Service Area Office, according to the opinions of school administrators and teachers, was at a high level overall.
2. The comparison of school administration problems based on the philosophy of sufficiency economy according to the opinions of school administrators and teachers, classified by position, educational level, and work experience, revealed that respondents with different positions, educational levels, and work experience had statistically significant different opinions at the .05 level.

Keywords: School Administration Problems, Philosophy of Sufficiency Economy

บทนำ

ในปัจจุบันแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการนำมาประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายในหน่วยงานภาครัฐต่างๆ โดยถูกบรรจุเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายระดับชาติ เพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ดังที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ซึ่งได้ยกระดับ "แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง" ให้เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ เพื่อสร้างการบูรณาการในทุกมิติอย่างสมดุล มีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 126-130)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการขับเคลื่อนหลักเศรษฐกิจพอเพียงสู่โรงเรียนทุกระดับชั้น โดยเน้นให้ผู้บริหารองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำแนวคิดและแนวปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเริ่มดำเนินงานขยายผลสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงหรือ "สถานศึกษาพอเพียง" ตั้งแต่ พ.ศ. 2550 คณะกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภาคการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ซึ่งกำหนดเป้าหมายให้ขยายผลและส่งเสริมต่อยอดให้มี "สถานศึกษาแบบอย่างในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการตามหลักเศรษฐกิจ

พอเพียงไม่ต่ำกว่า 800 โรงเรียนทั่วประเทศ ภายใน พ.ศ. 2552" โดยทุกโรงเรียนจะต้องนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่สถานศึกษาภายในปี พ.ศ. 2554 เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว คณะทำงานขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภาคการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้ร่วมกันพัฒนาสื่อการเรียนรู้และวิทยากรขับเคลื่อนขยายผล เพื่อพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานและพัฒนาเครื่องมือประเมิน "สถานศึกษาพอเพียง" สำหรับผู้ประเมินของหน่วยงานต้นสังกัดที่กำกับดูแลสถานศึกษา เพื่อให้การขับเคลื่อนเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ จนสามารถบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ในระยะแรกส่งผลให้ปัจจุบันมีสถานศึกษาพอเพียงจากทุกสังกัดทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2559 จำนวน 23,796 โรงเรียน และในปี 2561 กระทรวงศึกษาธิการโดยหน่วยงานภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนหลักเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาได้ประเมินผลสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินของกระทรวงศึกษาธิการเป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอีก 872 โรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562: 114-115)

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) พ.ศ. 2556 มีวิสัยทัศน์ให้โรงเรียนทุกแห่งของ สพฐ. นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินงานจัดการศึกษาตามเป้าหมายภายใน พ.ศ. 2556 ได้แก่ 1. สถานศึกษาทุกแห่งในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องดำเนินงานขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2. มีสถานศึกษาผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียงตามเกณฑ์กระทรวงศึกษาธิการเพิ่มขึ้น 9,999 แห่ง 3. ทุกเขตพื้นที่การศึกษา (สพป./สพม.) ต้องมีศูนย์การเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษอย่างน้อย 1 แห่ง ในระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2554-2556) เพื่อให้สามารถนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาและการบริหารงานในสถานศึกษา การสร้างวัฒนธรรมองค์กร จัดสภาพแวดล้อม จัดกิจกรรมเรียนรู้ผ่านหลักสูตรและกิจกรรมนักเรียน โดยแบ่งระดับคุณภาพของการพัฒนาสถานศึกษาได้เป็น 4 ระดับ คือ สถานศึกษาทั่วไป คือ โรงเรียนที่เริ่มนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารงาน ตั้งแต่การบริหารสถานศึกษา การสร้างวัฒนธรรมองค์กรและจัดสภาพแวดล้อม ตลอดจนจัดกิจกรรมเรียนรู้ผ่านหลักสูตรและกิจกรรมนักเรียน สถานศึกษาพอเพียง คือ โรงเรียนที่ผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียง ซึ่งเป็นแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารตามเกณฑ์ประเมินสถานศึกษาพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) สถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ คือ สถานศึกษาพอเพียงที่เป็นแหล่งเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ พร้อมเป็นแหล่งศึกษาดูงานของโรงเรียนอื่นๆ ในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาบริหารงาน ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา คือ โรงเรียนพอเพียงต้นแบบที่มีศักยภาพเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นพี่เลี้ยงให้แก่สถานศึกษาทั่วไปในการพัฒนาสู่ความเป็นสถานศึกษาพอเพียง (สพป.สระแก้ว เขต 2, 2566: 14)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เป็นองค์กรหลักที่ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์การบริหารการศึกษา โดยนำมาใช้ในการบริหารงานภายในสถานศึกษาดำเนินงานตามคณะกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภาคการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ จัดทำยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา กำหนดเป้าหมายการพัฒนาและขยายผลให้สถานศึกษาเป็นแบบอย่างในการจัดกิจกรรมเรียนรู้และการบริหารตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง หรือสถานศึกษาพอเพียง โดยตั้งเป้าหมายให้สถานศึกษาผ่านการประเมินในปีการศึกษา 2560 อย่างไรก็ตาม ผลการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียง พบว่า ปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทมีสถานศึกษาพอเพียงจำนวน 157 โรงเรียน ยังมีโรงเรียนอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ผ่านการ

ประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียง เนื่องจากข้อจำกัดต่างๆ เช่น เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่มีผู้บริหาร มีครูและนักเรียนน้อย ขาดแคลนบุคลากร งบประมาณจำกัด ขาดความเข้มแข็งในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายเป็นสถานศึกษาพอเพียง นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างเต็มที่ตามศักยภาพ และสามารถนำแนวทางไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้จริง สนับสนุนและส่งเสริมให้สถานศึกษามีการขับเคลื่อนแนวคิดและแนวทางในการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่ห้องเรียนผ่านกระบวนการบริหารจัดการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง สถานศึกษาจำนวนหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทยังคงไม่ผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียง แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทจะมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริม สนับสนุน และขับเคลื่อนให้สถานศึกษาเข้ารับการประเมินอย่างจริงจัง แต่ในทางปฏิบัติยังขาดแนวทางที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม นโยบายส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในลักษณะของการมอบหมายงานหรือการเชิญชวนเพียงเท่านั้น ยังไม่มีกลไกที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่จะต้องดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ และติดตามให้มีการขับเคลื่อนการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างแท้จริงและเป็นสถานศึกษาพอเพียงอย่างสมบูรณ์ ซึ่งปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทยังมีโรงเรียนที่ยังไม่ผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียงอยู่จำนวน 5 โรงเรียน ซึ่งถือว่ายังไม่บรรลุตามเป้าหมายที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทได้กำหนดไว้ (สพป.ชัยนาท, 2567: 135)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัญหาและทำการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยจำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานให้แก่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดในการบริหารงานในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง

สมมุติฐานของการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ตามลำดับต่อไปนี้

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา เป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาคน ให้มีคุณภาพ ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความเป็นคนดีและสมบูรณ์ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบในสถานศึกษาที่ดำเนินการ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป (จอมพงศ์ มงคลวนิช. 2556: 23)

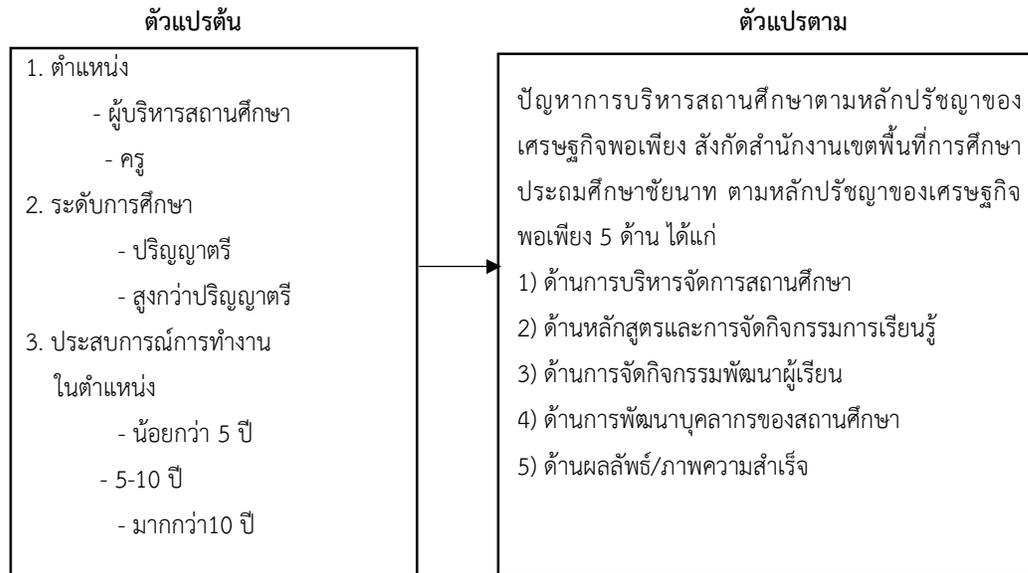
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นแนวทางการพัฒนาที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลาง ซึ่งเป็นหัวใจของเศรษฐกิจพอเพียงและความไม่ประมาท คำนี้ถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่สำคัญจะต้องมีสติปัญญาและความเพียร ซึ่งจะนำไปสู่ความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง (มูลนิธิชัยพัฒนา. 2559: ออนไลน์)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในทุกกระดับ เพื่อให้ผู้บริหารองค์กร ครู ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน นักศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อบูรณาการในการบริหารจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ก่อให้เกิดความตระหนักและฝังรากลึกภายในตนเองและผู้อื่นอย่างยั่งยืนตลอดไป คณะกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคการศึกษา และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมเป็นคณะกรรมการได้กำหนดนโยบายให้หน่วยงานที่มีสถานศึกษาทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมีการขยายผลการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2554: 1)

กระทรวงศึกษาธิการ (2554: 7-15) กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการจัดการด้านการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนและประชาชนคนไทยให้มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลก จากวิกฤตปัญหาของชาติทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในอดีตที่ผ่านมา รัฐบาลได้น้อมนำหลักปรัชญาพระราชทาน “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 76 และมาตรา 83 (1) และกำหนดเป็นกลยุทธ์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9, 10 และอยู่ในยกร่างฉบับที่ 11 ด้วย ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ในกรอบแนวคิดจากเกณฑ์คุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารสถานศึกษา โดยจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา
2. ด้านหลักสูตรและการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้
3. ด้านการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา
5. ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2554: 7-15)

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 132 คน และครู จำนวน 1,320 คน รวมทั้งสิ้น 1,452 คน จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำนวน 162 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 29 คน ครู จำนวน 287 คน รวมทั้งสิ้น 316 คน จากโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำนวน 162 แห่ง ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากการเปิดตารางหาไร่ ยามเน่ (Taro Yamane) โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบเทียบสัดส่วน (simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่ง ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ในตำแหน่ง ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 การศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2. ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4. ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 5. ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Five's Scale)

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษา ค้นคว้า เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยศึกษาใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ
2. กำหนดรูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถาม หาเทคนิคในการตั้งคำถามแบบสอบถามของเอกสารที่เกี่ยวข้อง
3. ศึกษา รูปแบบเพื่อสร้างแบบสอบถาม และสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรตามกรอบความคิด
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ แก้ไขปรับปรุง
5. นำแบบสอบถามที่เสนออาจารย์ที่ปรึกษามาแก้ไขปรับปรุง จำนวน 50 ข้อ เพื่อนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามทั้งฉบับ เพื่อให้มีความชัดเจนและถูกต้อง ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ซึ่งมีรายชื่อดังต่อไปนี้
 - 5.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทินกร ช่อมพงษ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย
 - 5.2 นายภูติศ พันแสน ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
 - 5.3 นายจีระศักดิ์ ใจแสน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลชัยนาท ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา
6. หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ของคำถาม แต่ละข้อ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นว่าคุณค่าคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ โดยนำข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปมาใช้ ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณาของ สุกพัฒนา หอมบุปผา (2558: 160 - 161) ดังนี้
 - +1 หมายถึง แนใจว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา
 - 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา
 - 1 หมายถึง แนใจว่าไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา
7. นำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ 0.67 - 1.00
8. ผู้ศึกษานำแบบทดสอบที่ได้รับความเห็นชอบแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ระหว่างวันที่ 27-31 มีนาคม 2566 ได้แก่ โรงเรียนชุมชนวัดดักคะนน โรงเรียนบ้านท่าไม้และโรงเรียนวัดศรีวิชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
9. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาทำการหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa - coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.93
10. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อขอรับการอนุมัติเห็นชอบและนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาต่อไป

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือรับรองจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อขออนุญาตผู้อำนวยการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทเก็บรวบรวมข้อมูลในเขตพื้นที่
2. ผู้ศึกษาส่งแบบสอบถาม จาก(Google Form) ทางระบบ Smart office ของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำนวน 316 คน เพื่อขอทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูในโรงเรียน โดยขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างวันที่ 3 - 14 เมษายน 2566
3. ผู้ศึกษารวบรวมแบบสอบถามคืนจนครบจำนวน 316 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 เพื่อนำมา ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยจำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Independent Simple test
2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และเมื่อพบว่าด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจะทำการทดสอบรายคู่ตามวิธีการของเซฟเฟ

ผลการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท สรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยภาพรวม

ข้อที่	รายการ	ระดับปัญหา			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1.	ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	3.52	0.96	มาก	3
2.	ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	2.25	0.06	น้อย	5
3.	ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	3.26	0.76	ปานกลาง	4
4.	ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	3.59	0.53	มาก	2
5.	ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ	3.66	0.51	มาก	1
	รวมเฉลี่ย	3.41	0.71	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.41, S.D. = 0.71$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับปัญหาสูงสุด คือ ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66, S.D. = 0.51$) รองลงมา คือ ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59, S.D. = 0.53$) และด้านที่มีระดับปัญหาต่ำที่สุด คือ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.25, S.D. = 0.06$)

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีกลุ่มตัวอย่าง 175 คน เป็นผู้บริหาร 29 คน และครู จำนวน 287 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นครู ระดับการศึกษาปริญญาตรี และประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่ง 5-10 ปี มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านในแต่ละด้านผลปรากฏ ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับปัญหาสูงสุด คือ สถานศึกษามีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ สถานศึกษามีกระบวนการเรียนรู้ ปลูกฝัง หล่อหลอมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีระดับปัญหาต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีกระบวนการจัดการให้สอดคล้องรองรับการจัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับปัญหาสูงสุด คือ สถานศึกษามีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกระดับชั้น อยู่ในระดับน้อย รองลงมา คือ สถานศึกษามีการจัดแสดง ประกวด แข่งขัน และการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ อยู่ในระดับน้อย และข้อที่มีระดับปัญหาต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อย

1.3 ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับปัญหาสูงสุด คือ สถานศึกษามีการนำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนา กิจกรรมนักเรียนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีระดับปัญหาต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับปัญหาสูงสุด คือ สถานศึกษามีการพัฒนาผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ สถานศึกษามีการสร้างแรงจูงใจในระบบการจัดการศึกษาให้ชุมชนสนใจที่จะปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีระดับปัญหาต่ำที่สุด คือสถานศึกษามีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับปานกลาง

1.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับปัญหาสูงสุด คือ สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ ให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้ในทุกระดับการศึกษา อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีระดับปัญหาต่ำที่สุด คือบุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ทั้ง 5 ด้าน สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้เต็มศักยภาพ ทั้งนี้ยังมีข้อจำกัดบางประการในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาและยังมีสถานศึกษาจำนวน 8 แห่งที่ยังไม่ได้เป็นสถานศึกษาพอเพียง เนื่องจากโรงเรียนบางแห่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา อีกทั้งยังขาดผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้นำสำคัญในขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุทธิเกียรติ คชโคตร (2560) ผลการวิจัยพบว่า การสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจ และแรงจูงใจของบุคคลย่อมมีผลต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันเนื่องมาจากการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีกระบวนการที่ซับซ้อน ส่งผลให้การบริหารงานและการจัดการเป็นอย่งยากลำบาก ทำให้การดำเนินงานและการบริหารจัดการเกิดเป็นผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จได้อย่างไม่เป็นรูปธรรม

1.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่า ข้อที่มีระดับปัญหาสูงสุด คือ สถานศึกษาได้มีการจัดบรรยากาศมีสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแม้จะมีความสำคัญมาก แต่หลายโรงเรียนยังขาดแคลนงบประมาณ พื้นที่ และองค์ความรู้ในการบริหารจัดการให้มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ไม่สามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงบูรณาการได้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงน้อยเกินไป เนื่องจากบางโรงเรียนอาจจะมีบริบทหรือมีพื้นที่ของโรงเรียนที่ไม่เอื้อต่อการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนในการสนับสนุนพัฒนาสภาพแวดล้อมและขาดความรู้ความเข้าใจ ทักษะ กระบวนการในการออกแบบสภาพแวดล้อมให้เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

อดิศร บุญโนนต (2559: 1014-1028) ผลการวิจัยพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมมีผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งโรงเรียนเปรียบเสมือนบ้านหลังที่สองของนักเรียน การจัดสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศที่เหมาะสม ก็เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาของนักเรียนให้ดีที่สุด จากความสำคัญดังกล่าวนี้ จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

1.2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า ข้อที่มีระดับปัญหาสูงสุด คือ สถานศึกษาได้มีการดำเนินการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกชั้นปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูส่วนใหญ่ยังไม่สามารถบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแผนการสอนได้อย่างชัดเจนและยังไม่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ครูจำนวนไม่น้อยยังขาดตัวอย่างหรือคู่มือที่ชัดเจนในการบูรณาการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ไม่มั่นใจในการสอน ซึ่งครูมีความรู้และความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังไม่ชัดเจนมากพอ ทำให้ไม่เข้าใจถึงการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาเข้าไปในแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกระดับชั้นได้ ทั้งนี้ยังไม่เกิดเป็นกระบวนการและตัวอย่างของการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งไม่ได้มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับเนื้อหาวิชาต่างๆได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญา ปานทอง (2563) ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มองว่าการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแผนการจัดการเรียนรู้ยังขาดความชัดเจนและมีแนวทางในปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ส่งผลให้เกิดความไม่มั่นใจในการนำไปใช้จริง

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ข้อที่มีระดับปัญหาสูงสุด คือ สถานศึกษามีการนำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนา กิจกรรมนักเรียนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาขาดการนำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนา กิจกรรมนักเรียนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้เรียนขาดประสบการณ์ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน ครูผู้รับผิดชอบมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควรและยังขาดเครื่องมือในการประเมินผลกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร ทางทอง (2556:78) ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารต้องจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างรอบด้านตามศักยภาพ ตามความสนใจ เหมาะสม ความถนัด ความต้องการกับวัยและวุฒิภาวะ รู้เท่าทันพร้อมรับถึงเปลี่ยนแปลงต่างๆที่จะเกิดขึ้น

1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา พบว่า ข้อที่มีระดับปัญหาสูงสุด คือ สถานศึกษามีการพัฒนาผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา แม้ว่าจะมีบทบาทสำคัญในการเป็น "พลังสนับสนุน" ให้โรงเรียนพัฒนาอย่างยั่งยืน การที่ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษายังไม่ตระหนักและไม่เข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้การขับเคลื่อนในระดับโรงเรียนขาดแรงหนุนจากชุมชน ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังขาดการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษามีความรู้และความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริม สนับสนุนผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีความรู้และความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาเองก็ไม่ได้เห็นถึงความสำคัญต่อการปฏิบัติตนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันเข้าด้วยกันได้และยังขาดช่องทางการสื่อสาร ตลอดจนการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพของผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาต้องเกิดจากการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเชิงลึก และมีการสนับสนุนจากองค์กรต้นสังกัดอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์จิรา บุญมี (2556: 87) ผลการวิจัย

พบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ข้อที่มีระดับปัญหาสูงสุด คือ การขยายผลและการเผยแพร่ผลการดำเนินงานชีวิต และปฏิบัติการกิจกรรมที่ของบุคลากรตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ พบว่า ข้อที่มีระดับปัญหาสูงสุด คือ สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ให้บริการวิชาชีพ แก่ชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาไม่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชน โดยขาดการเชื่อมโยงกับชุมชนอื่น ๆ ในการให้บริการวิชาชีพและขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชน ตลอดจนขาดการประชาสัมพันธ์และการเสริมสร้างความเข้าใจกับชุมชนในการเป็นแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียาดา สุขสว่าง (2557:89) ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับปัญหา สูงสุด คือ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม นอกจากนี้โรงเรียนยังขาดความพร้อมในการผลักดันปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ความยั่งยืนอย่างเป็น รูปธรรม

2. เปรียบเทียบปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง พบว่า

2.1 ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะพิจารณาปัญหาในมิติภาพรวม เช่น นโยบาย งบประมาณ และโครงสร้างการจัดการ ขณะที่ครู มักมองปัญหาในมิติการปฏิบัติ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือการใช้สื่อการสอน ความแตกต่างนี้สะท้อนถึงบทบาทหน้าที่ ที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิเกียรติ คชโคตร (2560) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีมุมมองต่างกันตาม ตำแหน่งและประสบการณ์ หากผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจและแรงจูงใจสูง จะช่วยขับเคลื่อนได้ดีกว่า

2.2 ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามักมีมุมมองเชิงทฤษฎีและความคาดหวังที่สูงขึ้นต่อคุณภาพการจัดการศึกษา จึง ประเมินว่ามีปัญหามากกว่าเมื่อเทียบกับผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่า ขณะเดียวกัน กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาน้อยกว่ามักมองเห็น ปัญหาในเชิงการปฏิบัติจริงมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร ทางทอง (2556) ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่าง ตาม ตำแหน่ง เนื่องจากผู้บริหารมักมองกิจกรรมในภาพรวมเชิงโครงสร้าง ส่วนครูมองรายละเอียดเชิงปฏิบัติ

2.3 ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง พบว่า โดย ภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ที่มีประสบการณ์มากมักมีความคุ้นเคยกับการแก้ไขปัญหาเชิงปฏิบัติ และสามารถ ใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นแนวทางในการจัดการกับข้อจำกัด ขณะที่กลุ่มที่มีประสบการณ์น้อยอาจมีความกระตือรือร้นและ เปิดรับแนวทางใหม่ๆ แต่ยังคงขาดทักษะหรือความมั่นใจในการปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์จิรา บุญมี (2556) ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างตาม ประสบการณ์การทำงาน เนื่องจากผู้ที่มีประสบการณ์น้อยยังขาดความเข้าใจและความ มั่นใจในการปฏิบัติ ขณะที่ผู้ที่มีประสบการณ์มากมักสามารถจัดการกับปัญหาและประยุกต์ใช้ได้ดีกว่า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และเป็นแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการให้มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ต้นแบบที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยให้ครูสามารถปรับใช้ได้จริง

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงและการสร้างระบบติดตามและนำผลการประเมินกิจกรรมไปใช้พัฒนาต่อเนื่อง (PDCA) เพื่อให้กิจกรรมมีคุณภาพและยั่งยืน

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การสนับสนุนและให้ความสำคัญกับผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาในการเข้าร่วมอบรมหรือทำกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและความรู้เข้าใจร่วมกัน

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรผลักดันให้สถานศึกษาเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โดยจัดหลักสูตรฝึกอบรมและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านอาชีพ การเกษตร และการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงให้แก่ชุมชน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 ควรศึกษาด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อผู้เรียนสถานศึกษา และชุมชน

2.2 ควรศึกษาความแตกต่างด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จของการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

2.3 ควรศึกษาปัจจัยของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

2.4 ควรศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551, 18 กุมภาพันธ์).ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง สถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.
- _____. (2554). คู่มือประเมินและเกณฑ์คุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรม
- _____. (2554). แนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง. การเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.
- _____. (2562). กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2562). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง สถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “สถานศึกษาพอเพียง” ประจำปี 2561. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2562). แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง
- จันทร์จิรา บุญมี. (2556). ปัญหาการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2554). การบริหารการศึกษานุเคราะห์ทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีสยาม.
- เขารัช ศรีอำมาต. (2560). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ชารินทร์ ลาฤทธิ. (2563). แนวทางการดำเนินการสถานศึกษาพอเพียงอาชีวศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต(การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- นินสา ยอดละออง. (2560). การศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอำเภอทัพทัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์. (2560). แนวคิดสู่การปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา. คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ประสพโชค มั่งสวัสดิ์ และ นิรมล อริยอาภาภม. (2555). เศรษฐกิจไทย 15 ปีหลังวิกฤติ: พอเพียงหรือยัง?. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2564 จาก <http://cse.nida.ac.th/main/images/ThaiEco15yrsafterCrisis.pdf>
- ปรียานุช ธรรมเปีย. (2555). วิกฤตเศรษฐกิจ 2540 กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: โครงการสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาและเยาวชน
- ปรียาดา สุขสว่าง. (2557). การบริหารจัดการการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2564 จาก http://www.rpu.ac.th/Libraryweb/doc/ebook_T/plan9.pdf

- มณีวรรณ คาง. (2562). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, จาก
<https://sites.google.com/site/prachyasersthkicphxpheiing12/siteprachyasersthkicphxpheiing12>
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2559). เศรษฐกิจพอเพียง. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2564 จาก <http://www.chaipat.or.th>
_____. (2562). เศรษฐกิจพอเพียง, จาก
http://www.chaipat.or.th/site_content/item/1309-2010-06-03-09-50-07.html
- มูลนิธิยุวสถิรคุณ. ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง. (2562) การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงด้านการศึกษา, จาก<http://www.sufficiencyeconomy.org/eduplan/>
- ลวัฒน์ ชัยกิจธนาภรณ์. (2559). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามทัศนะของผู้บริหาร
สถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การ
บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- วันโชค วารินิน. (2558). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัด
กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหาร
การศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สมรภูมิ อ่อนนุช. (2558). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การ
บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สัมมา รณิธย์. (2553). หลักการและทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
_____. (2560). หลักการและทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา.(พิมพ์ครั้งที่ 4).กรุงเทพฯ :ข้า้วฟ้า.
- สาธิต ทรัพย์รวงทอง. (2557). วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา. นครสวรรค์:
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สายทิพย์ ยะฟู. (2560). วิจัยทางการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุดารัตน์ กุมขุนทด. (2559). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2554). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- สุนทร จงเพียร. (2556). การบริหารสถานศึกษาพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
บุรีรัมย์ เขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สุภาพร ทางทอง. (2556). [การศึกษาด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน].
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง. มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2554).คู่มือประเมินและเกณฑ์
คุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ปี 2554.กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน.
- อดิศร บุญโนนแต่. (2559). [การศึกษาด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน]. 1014-1028.